SUOMEN YK-LIITTO
FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

SUOMEN YK-LIITON LAUSUNTO EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUSJAOSTOLLE 27.10.2021

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Monenkeskisen yhteistyön parissa toimivien järjestöjen työ turvattava

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan parissa työskentelevien järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava pitkäjänteisesti kaksinkertaistamalla momentin 24.90.50 määräraha (1 641 000 €) kolmeen miljoonaan euroon. Tuki on ollut vuosia samalla tasolla, vaikka kansalaisyhteiskunnan rooli on vahvistunut, kansalaisten kiinnostus kansainvälistä yhteistyötä kohtaan on kasvanut ja avustuksen hakijamäärät ovat monikertaistuneet.

Syksyn yleiskokouksessa YK:n pääsihteeri António Guterres esitteli jäsenmaille 12 kohdan ”Our Common Agenda” tulevaisuusohjelman ja peräänkuulutti YK:ta, joka kykenee vastaamaan paremmin nykyhetken ja tulevaisuuden haasteisiin ja toimii entistä vahvemmin verkostoituneena kansalaisjärjestöjen, yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa.

Yksi Suomen suurimmista vahvuuksista on laaja-alaiseen yhteistyöhön ja luottamukseen perustuva vakaa ja osallistava yhteiskunta, josta voimme olla ylpeitä maailmalla. Sen eteen on kuitenkin tehtävä jatkuvasti työtä. Suomalaiset kansalaisjärjestöt tuovat toiminnallaan kansainvälisiä instituutiota ja niiden tekemää työtä lähemmäs suomalaisten arkea ja vahvistavat luottamusta sääntöpohjaiseen monenkeskiseen yhteistyöhön. On tärkeää turvata ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivien suomalaisten järjestöjen toimintaedellytykset ja mahdollistaa siten yhä useamman suomalaisen osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön ja toimintaan kestävän kehityksen, rauhan ja ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Suomi tarvitsee YK:ta ja YK Suomea

Suomi on perinteisesti toiminut monenkeskisen yhteistyön ja YK:n vahvistamiseksi. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nostaa tehokkaiksi ja tuloksellisiksi todettujen YK-järjestöjen kautta kanavoitava rahoitus 30 prosenttiin kehitysyhteistyömäärärahoista Suomen painopistealueisiin keskittyen. **Hallituskaudella suunta on ollut oikea, mutta nyt kehitystä uhkaa erityisesti vuodelle 2023 kaavaillut leikkaukset.**

Viime viikolla Suomi valittiin YK:n ihmisoikeusneuvoston jäseneksi ja muutaman vuoden päästä kampanjoimme turvallisuusneuvoston jäsenyydestä. Kuluneina vuosina Suomi on tiivistänyt yhteistyötä useiden YK-järjestöjen kanssa, jotka ovat laajentaneet mm. innovaatio- ja sijoitusrahoitustoimintaansa Suomeen.

YK:ssa teot merkitsevät enemmän kuin puheet. Hyvän yhteistyökumppanin maineen voi pilata nopeasti, mutta sen uudelleen rakentaminen kestää vuosia. **On tärkeä, että tukemme YK:lle jatkuu pitkäjänteisenä ja johdonmukaisena parantaen siten mahdollisuuksiamme aloitteelliseen ja tulokselliseen YK-politiikkaan**.

Aktiivisen YK-politiikan tekemiseen tarvitaan riittävät resurssit niin kotimaassa kuin edustustoissa. Kansainvälinen yhteistyö sisältyy yhä vahvemmin kaikkien eri hallinnonalojen toimialaan ja tekijöitä on useissa yksiköissä eri ministeriössä ilman riittävää koordinaatiota, mikä pahimmillaan näkyy ulospäin tempoilevana ja epäjohdonmukaisena politiikkana. **Suomen on laadittava uusi koko YK-politiikan kattava vaikuttamissuunnitelma ja lisättävä resursseja YK-politiikan koordinaatioon.**

Johdonmukaisesti kohti 0,7%-tavoitetta

Suomi on sitoutunut YK:n tavoitteeseen nostaa kehitysyhteistyömäärärahat 0,7:ään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Keväällä työstettiin ylivaalikautiset tavoitteet kehitysyhteistyölle, jotka ovat parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä. Valitettavasti askelmerkit ja aikataulu määrärahatavoitteen saavuttamiseksi puuttuvat edelleen. **Talousarvioesityksessä BKLT -osuus laskee 0,49 prosenttiin kuluvan vuoden arvioidusta 0,5 prosentin tasosta. On pidettävä huolta siitä, ettei hyvin alkaneesta kehityksestä oteta takapakkia.**

YK-liitto kantaa huolta myös humanitaarisen avun riittävyydestä. Koronapandemiasta on seurannut merkittävää takapakkia muun muassa köyhyyden poistamisessa ja äärimmäinen köyhyys on kääntynyt kasvuun ensimmäistä kertaa 20 vuoteen. Ilmastonmuutos, kuivuus ja niistä seuraava kasvava köyhyys ja nälänhätä lisäävät osaltaan konflikteja ja ajavat yhteisöjä yhä ahtaammalle. **Humanitaariseen apuun on tehty lisäpanostuksia pitkin kuluvaa vuotta ja on todennäköistä, ettei hienoinen kasvu vuoden 2022 talousarviossa ole riittävä vaan panostuksia joudutaan lisäämään jatkossakin lisätalousarviossa.**

Muita huomioita:

- On hyvä, että hallitus vahvistanut tavoitteidensa mukaisesti monenkeskistä yhteistyötä ja korottanut vähiten kehittyneiden maiden osuutta kehitysavusta 0,18 %:iin. On toivottavaa, että tämän hallituskauden loppuun mennessä taso vastaa OECD:n 0,2 %:n sitoumusta.
- Koronapandemia on saatava hallintaan myös kehittyvissä maissa ja erityisesti köyhimpien maiden rokotekattavuuteen tähtäävän COVAX -ohjelman riittävä rahoitus ja rokotteiden saatavuus on varmistettava pikaisesti.
- Talousarvion läpinäkyvyys ja avoimuus ovat lisääntyneet kiitettävästi. Vuoden 2022 talousarviossa on eritelty monenkeskisen yhteistyön rahoituksen jakautuminen YK:n, kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden monenkeskisten toimijoiden välillä. Seurannan helpottamiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi on tiedonsaannin avoimuutta edelleen lisättävä ja parannettava vertailtavuutta.
- Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyömäärärahojen korottaminen on myönteistä. Moniäänisyyden turvaamiseksi tukea tulee kanavoida myös pienemmille järjestöille, jotka voivat hyvien yhteistyöverkostojensa avulla olla huomattavasti kokoaan suurempia kehityksen edistäjiä.